

0
—
47

1500

RĪGAS PILSĒTAS
MISIŅA BIBLIOTĒKA

1885. — 1935.

Sarakstītājs

Kārlis Egle,
bibliotēkas pārzinis

Rīgā

1935

Izdevusi Rīgas pilsētas Izglītības valde

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY

0
—
47

RĪGAS PILSĒTAS
MISIŅA BIBLIOTĒKA

1885. — 1935.

Sarakstītājs
Kārlis Egle,
bibliotēkas pārzinis

Rīgā

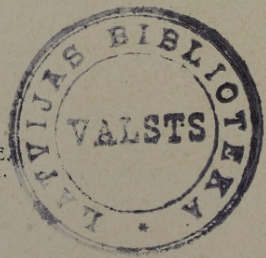
1935

Izdevusi Rīgas pilsētas Izglītības valde

ms

L. V. R. ✓
~~305173~~
0305031328

ARMIJAS SPIESTUVE.
Rīgā, Muižas ielā 1.

1. Sākums

Tagadējās Rīgas pilsētas Misiņa bibliotēkas pamatā likts bibliofila Jāņa Misiņa savāktais grāmatu un citu rakstniecības pieminekļu krājums, kas audzis un veidojies vairāk kā 40 gadu laikā. Izsekot visos sīkumos šī krājuma tapšanai nav iespējams noteiktu datu trūkuma dēļ, tālab te varēsim atzīmēt tikai zīmīgākos faktus un momentus. Un tā kā tie cieši saistās ar paša krājēja J. Misiņa personu, tad līdztekus nāksies minēt kādus vārdus arī par viņu pašu.

Dzimis 1862. gada 25. aprīlī Tirzas Krācēs kā saimnieka dēls, un turpat arī uzaudzis, Misiņš grāmatu krāšanai piegriezies jau agrā bērnībā. Sākumā viņu valdzina vairāk grāmatas saturs, tālab viņš uzmeklēja grāmatas lasīšanai, kur vien varēdams. Dažas no tām, īpaši tēva un krusttēva Jāņa Sausā dotās, viņš iegūst tomēr pilnīgi savā īpašumā. Tas ierosina viņu mīļot un augstu vērtēt arī grāmatu pašu kā tādu. Tā sākas ne tikai grāmatu kaislīga lasīšana, bet arī viņu krāšana, kas nav mitējusies visu mūžu¹.

It sevišķi dzīva un rosīga šī krāšana kļūst pēc tam, kad Misiņš, vēl zēns būdams, kādā Tirzas gada tirgū pats par savu naudu nopērk pirmo grāmatu, tos laikus tik parasto un populāro ziņģi

¹ Tuvāk par to sk. manu rakstu: Bibliofils Jānis Misiņš, Latv. Bibliot. Padomēs Gada Grāmata I, 153. u. c. Rīgā, 1926.

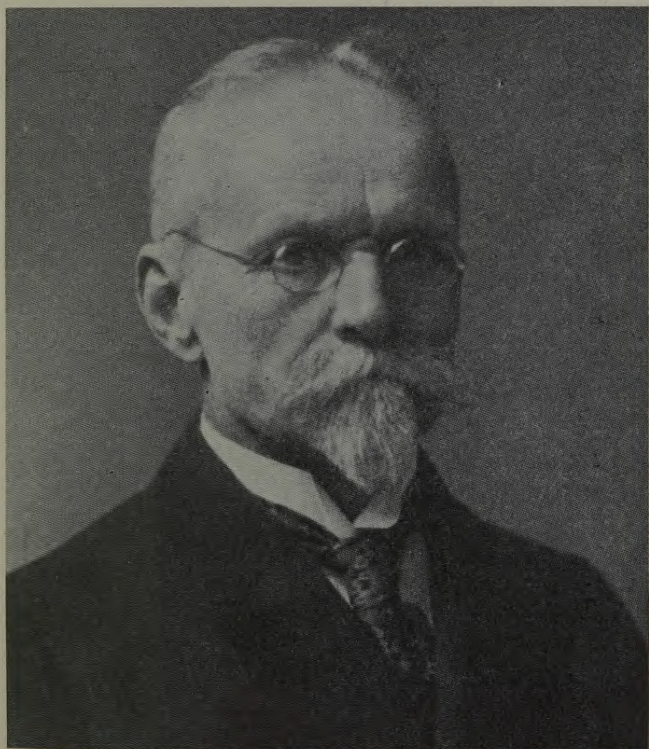
Kārlis un Anniņa², to rūpīgi noglabādams pie citām, no tēva un krusttēva saņemtām grāmatām³. Pēc tam grāmatas diezgan ātri sāk rindoties cita pie citas, viņš tās lasa ne tikai pats, bet cenšas izmantot arī kopā ar bērnības draugiem, dod dažas palasīties arī citiem, svešiem, tuvākiem vai attālākiem kaimiņiem.

Kad grāmatu saradusies jau prāva kopa, bet it īpaši, kad jaunā censoņa rokā nāk Krišjāņa Valdemāra uzmodinošie dedzīgie raksti par bibliotēkām un grāmatu krāšanu, viņš apņemas ierīkot vienu tādu lasāmu bibliotēku, par kādām runā Valdemārs. Darbodamies Dr. Šumera lauku aptiekā Velēnā, viņš uzsāk ar šo ievērojamo tautas darbinieku sarakstīšanos. Par visu to Misiņš pats izsakās: «Mana sarakstīšanās ar Valdemāru iesākās caur to, ka viņš bija tā sakot manas bibliotēkas ierosinātājs ar savu rakstu Grāmatu krātuves kā tautas gara modinātājas (Balss 1880., 64). Pēc šā raksta lasīšanas radās doma ierīkot bibliotēku nevis kā krātuvi, bet lasīšanai, vispārības lietošanai. Bet kad biju sācis grāmatas izsniegt lasīšanai, mazais grāmatu krājums, grāmatu pa grāmatai no rokas rokā iedams, ātri nolietojās; trūka līdzekļu tā uzturēšanai un arī papildināšanai. Gribēdams dzirdēt piedzīvojumu bagāta vīra domas, kā varētu bibliotēku glābt un uzturēt, griezos pie Valdemāra⁴.» Tā-

² Šī ziņģe bijusi tos laikus tik iecienīta, ka to izdevuši vairāki izdevēji (Šablovskis un Stefenhagens Jelgavā, un M. Jākobsons Rīgā) un tā piedzīvojusi daudzus jauniespiedumus. Latviski viņa saskandināta pēc vācu G. A. Bīrgera (Bürger) Lenardo und Blandine.

³ Latv. Bibl. Pad. Gada Grām. I, 153. u. c.

⁴ Latvju Grāmata 1931. 1.

Bibliotēkas dibinātājs J. Misiņš.

lāk Misiņš atzīmē, ka Valdemārs pasākumu pabalstījis ne tikai ar padomiem un norādījumiem, bet reizē ar uzmodinošām vēstulēm nosūtījis viņam gluži par brīvu vairākas savas grāmatas.

Bet ar grāmatām vien nepietiek. Lai varētu ierīkot atklātu lasāmu bibliotēku, vajadzīga administratīvo iestāžu atļauja. Pārnācis no Velēnas savās tēva mājās Krācēs, šai nolūkā Misiņš iesniedz lūgumu toreizējam Vidzemes gubernātoram. Bet atļaujas izdabūšana nav tomēr nemaz tik vienkārša un viegla, lūgums viņam vairākas reizes jāatkārto, jāpapildina ar dažādiem uzticamības un citiem dokumentiem, līdz beidzot, pēc visu grūtību pārvarēšanas, viņš atļauju saņem, un bibliotēka var sākt darboties turpat Krācēs. Tas notiek 1885. gada rudenī.

2. Krācēs un Lejasciemā

Atļauju bibliotēkas atvēršanai Krācēs, Tirzas pagastā, Vidzemes gubernātors bija parakstījis 1885. gada 7. septembrī. Atļauja tā laika tulkojumā skanēja: «No Vidzemes gubernātorā, uz lūgumu tā pie Tirzas valsts, Valkas apriņķī pierakstīta zemnieka Jān Misiņ, caur šo tiek zināms darīts, ka viņam tiek atļauts atklāt Tirzas muižā (valstī) lasāmu bibliotēku, ar to nepārgrozāmu nosacījumu, ka lai viņš pats būtu par atbildošo personu tai (bibliotēkai), un neatdotu šās atbildības citai personai bez gubernas pārvaldes atļaujas ...»

Rīgā, 7. septembrī 1885.

Nr. 11363.

Gubernātors: (paraksts).

Kanceļijas pārvaldnieks: (paraksts).»

No šī laika tad arī skaitās tagadējās Rīgas pils. Misiņa bibliotēkas pastāvēšana.

Misiņa krājumā ap šo laiku atrodas jau tuvu pie 1000 dažāda satura grāmatu, kas iesietas kādos 500 sējumos, kā tas redzams no viņa paša tai laikā sastādīta saraksta, kas vēl tagad glabājas bibliotēkā. Tiesa, tas nav pārāk liels skaits; tomēr tā laika lauku apstākļos, kad ne tikai par bibliotēkām, bet par grāmatu vispār lielas intereses nebija, šāda bibliotēka atzīstama par kuplu. Un ja grāmatu sastāvs pēc sava satura bija saucams drīzāk par zinātniskas nekā par vienkāršas lasāmas bibliotēkas pamatu, ievērojot īpaši lauku apstākļus, tad tas labi norāda uz paša krājēja Misiņa tieksmēm un interesēm, kas savu krājumu ar laiku izkopa par ievērojamu un plašu privātbibliotēku. Nerunājot par dažādiem speciāliem izdevumiem, kas plašām lasītāju aprindām nebija nemaz domāti, bet kas tolaik atradās pārsvarā Misiņa lasāmā bibliotēkā Krācēs, tur sastopam, piemēram, jau tanīs laikos diezgan retus izdevumus, kādi ir G. F. Stendera *Lettische Grammatik* (1783. g.), *Lettisches Lexikon* (1789), Augstas Gudrības Grāmata (1796), K. G. Elverfelda, Kr. Valdemāra, Merkeļa (vācu valodā) u. c. raksti, tāpat vairāki Latviešu Avīžu pirmie gadu gājumi, kalendāri un cits. Daiļdarbu, īstās lasāmās vielas, kas būtu piemērota tā laika prasībām, tur redzam diezgan maz. Savas grāmatas Misiņš izsniedz lasīšanai pret mazu atlīdzību (1 rubli gadā) kaimiņiem un tuvākiem apkārtnes ļaudīm. Bet tā kā dzīves uzturam ar bibliotēku līdzekļus sagādāt nav iespējams, gan otrādi, tā prasa pat piemaksas krājuma paplašināšanai un uzturēšanai, tad Misiņš maizes darbam bija izvēlējies

Bibliotēkas dibinātāja J. Mišina celta
dzīvojamā māja Krācēs.

grāmatasējēja un grāmatattirgotāja arodu, ko ilgus gadus arī piekopa.

Krācēs lasāmā bibliotēka pastāvēja līdz 1892. gadam. Kad Mišiņš šai gadā pārgāja uz Lejasciema miestīņu, tur ierīkodams grāmatattirgotavu un sietuvi, tad viņš uz turieni pārcēla arī bibliotēku, to par jaunu iekārtojot, jo Krācēs iegādātās grāmatas bija nolietotas, daudzas pat pilnīgi saplēstas vai pazaudētas. Lejasciema laiks bibliotēkas darbībā un attīstībā iezīmē otru posmu. Tas ilga no 1892.—1906. gadam. Bibliotēkas grāmatu krājums šai laikā ātri pieauga, sniegdamies pāri 5000 sējumiem; tas palika

arī daudzpusīgāks, aptverot īpaši latviešu veco grāmatniecību. Bija nākuši klāt daudzi tādi izdevumi, kas brīvā grāmattirgū vairs nav sastopami, it sevišķi laikraksti. Tā pasākums no vienkāršas lasāmas bibliotēkas bija sācis izvērsties par grāmatkrātuvi, kur krāšana ir pats galvenais.

3. Rīgā

Pēc neizdevīga mēģinājuma nomesties Cēsīs, Mišiņš pārcēlās 1906. gadā no Lejasciema uz Rīgu, kur Kārļa ielā 27 iekārtoja savu grāmattirgotavu un sietuvi. Šepat šaurajās telpās viņš novietoja arī savu bibliotēku.

Gadus 20 ilgais Rīgas laiks, skaitot no 1906.—1925., tad jāapzīmē par Mišiņa grāmatu krājuma trešo un svarīgāko attīstības posmu. Rīgā Mišiņa privātbibliotēka dienu dienā auga arvienu lielāka, tā nebija te vairs vienkārša lasāmā bibliotēka, kā sākumā Krācēs un Lejasciemā, bet tā bija izvērtusies jau par bagātu gara vērtību avotu, ko uzmeklēja rakstnieki, zinātnieki, mākslinieki, vispār atklātības darbinieki. Arī apmēru ziņā grāmatu krājums nu bija jau krietni pieaudzis. Šī posma beigās tas sniedzās pāri 25.000 sējumiem, neskaitot rokrakstus, bilžu kolekcijas un citus literātūrvēsturiskus materiālus.

Uznāca kaŗš un sagādāja Mišiņam daudz grūtību. Kaŗa apstākļu dēļ 1915. gadā viņam bija jālikvidē grāmattirgotava un sietuve. Ko viņš lai nu iesāktu ar bibliotēku? Ar katru dienu vairāk kaŗa darbība apdraudēja Rīgu. Grāmatu un citu uzkrāto vērtību evakuācijai uz Krieviju viņš nevarēja piekrist, tālab

bija jāpadomā par krājumu noglabāšanu tepat Rīgā uz vietas. Kastēs iesaiņotu, pēdīgi to viņam izdevās novietot vācu patversmēs, Juŗa hospitāļa pagraba telpās, turpat tā nama tuvumā, Kārļa ielā, kur viņš līdz šim bija mitis ar savu veikalu un bibliotēku. Ar Dr. Butuŗa gādību pats viņš atrada nodarbošanos Baltijas bēgļu apgādāšanas komitejā, noorganizējot aptieku un strādājot tanī (kā pirms 40 gadiem Vēlēnā) kopā ar rakstn. Jūliju Pētersonu kā pārzinis un vadītājs.

Grāmatas Juŗa hospitāļa pagrabos nogulēja vairākus gadus. Tikai 1919. g. sākumā varēja sākt domāt atkal par krājuma gaismā celšanu. Nu Misiņš nonomāja Skolas ielā 25, sētas namā, divus dzīvokļus un pārvietoja turp aiznaglotās kastes. Vienā no šiem dzīvokļiem viņš apmetās pats, bet otrā iekārtoja savu bibliotēku. Vēlāk šiem diviem nāca klāt vēl trešais — pagraba dzīvoklis šinī pašā namā, tā kā te bibliotēka visumā aizņēma 5 diezgan prāvas istabas, kas bija piepildītas līdz pēdējai iespējai. Bet daļu grāmatu tomēr drīz nācās novietot vēl Izglītības ministrijas un Valsts statistiskās pārvaldes telpās.

Tā kā Misiņa apstākļi šinī laikā bija diezgan trūcīgi, tad kāda Rīgas skolotāju grupa ar rakstn. Viktoru Eglīti priekšgalā no savas puses maksāja kādu gadu nomu par bibliotēkas telpām.

Skolas ielā bibliotēka palika līdz 1927. gadam, t. i. 8 gadus. Tā bija jau arī diezgan labi pazīstama rakstnieku, mākslinieku, zinātnieku un citu atklātības darbinieku aprindās. Jaunajos apstākļos viņas nozīme un vajadzība arvien pieauga.

Latvijas valsts dzīvei attīstoties un it sevišķi skolām latviskā darbā stājoties, radās ļoti liela vaja-

dzība pēc latviskām mācības grāmatām. Bet tādas sarakstot, grūti bija paiet garām tiem materiāliem, ko sevī slēpa Misiņa grāmatu krājums. Tā arvienu vairāk Skolas ielā sāka iegriezties rakstnieki, zinātnieki, skolotāji un atklātības darbinieki, kuŗus Misiņš, cik spēdams, centās apkalpot. Pats viņš šai laikā bija atradis nodarbošanos sākumā Valsts bibliotēkā, bet no 1920. gada beigām Rīgas pilsētas bibliotēkā (Rātsnamā) kā latviešu nodaļas vadītājs, kādu uzdevumu izpilda vēl līdz šim.

Bet tā kā bibliotēkas uzturēšana un papildināšana prasīja lielus līdzekļus, tad vienai personai tos sagādāt tomēr bija pārāk grūti, pat neiespējami. Skolotāju grupa, kas sākumā bija piepalīdzējusi pie dzīvokļa maksāšanas, turpmāk no tam atteicās. Tad vairāki atklātības darbinieki, Kārļa Egles ierosināti, lūdz Misiņam Kultūras fonda pabalstu. Kultūras fonds lūgumu ievēroja un 1923./24. budžeta gadā piešķīra viņam Ls 2000,— bibliotēkas iekārtai un paplašināšanai, un 1924./25. budžeta gadā tās uzturēšanai vēl Ls 2000,—. Tas uz laiku atviegloja Misiņa nastas, bet ne tās novērsa.

Šinī laikā no Rīgas pilsētas puses nāca ierosinājums un sākās ar Misiņu pārrunas par visa grāmatu krājuma nodošanu Rīgas pilsētai. Sarunas prasīja ilgāku laiku, it īpaši 1925. gada pirmā pusē, līdz Misiņš tiktāl sapratās ar Rīgas pilsētas pārstāvjiem, toreizējo Rīgas pilsētas galvu Alfredu Andersonu, izglītības nodaļas vadītāju Jāni Aberbergu un revīzijas komisijas priekšsēdētāju Kārli Dzilleju (Tifentālu), kuŗiem sevišķi nopelni jautājuma nokārtošanā, ka varēja izstrādāt noteikumus, uz kādiem pārņemt šo krājumu pilsētas īpašumā, un kāds lai būtu šī krā-

juma turpmākais liktenis. Pēc šim vairākkārtējām iepriekšējām sarunām, 1. decembra pilsētas valdes sēdē izglītības nodaļas vadītājs J. Aberbergs varēja jau nolasīt līguma projektu, kuŗu tad pilsētas valde ar dažiem korrīģējumiem šai pašā sēdē arī pieņēma, parakstīšanu uzticēdama pilsētas galvam A. Andersonam, viņa biedram V. Sadovskim un izglītības nodaļas vadītājam J. Aberbergam, kas līgumu ar Misiņu 1925. gada 7. decembrī arī parakstīja.

Līgums.

Starp Rīgas pilsētas valdi, Rīgas pilsētas vārdā no vienas puses un bibliotēkāru Jāni Misiņu, dzīv. Rīgā, Skolas ielā 25 dz. 28, no otras puses, noslēgts sekošs līgums.

§ 1.

Bibliotēkārs Jānis Misiņš pārdod, atdod un nodod Rīgas pilsētai viņam piederošo privātbibliotēkas grāmatkrājumu līdz ar rokrakstiem un visu citu materiālu (izņemot dubultos eksemplārus, kuŗus patur Jānis Misiņš sev) zem zemāk minētos pantos aprādītiem nosacījumiem.

§ 2.

Pirkšanas summa sastādās:

- a) no vienreizējas izmaksas divdesmit tūkstošu (20.000,—) zelta latu apmērā, kuŗus Rīgas pilsēta izmaksā Jānim Misiņam tūliņ pēc bibliotēkas nodošanas;
- b) no mūža rentes, kuŗa izmaksājama Jānim Misiņam, sākot no 1925. gada 1. oktobra, ik

ceturtdaļas gada uz priekšu viens tūkstots piecisimti (1500,—) zelta latu apmērā, līdzīgi 1500,— zelta frankiem, jeb seši tūkstoši (6000,—) zelta latu apmērā gadā. Pēc J. Misiņa nāves mūža rente pusapmērā izmaksājama J. Misiņa sievai Annai Misiņ, dzim. Jaunzem, līdz viņas miršanai;

- c) no 5 istabu dzīvokļa, kuŗu dod Rīgas pilsēta J. Misiņam bez sevišķas maksas, līdz ar apkurināšanu un apgaismošanu, pēc iespējas turpat pie pašas bibliotēkas, jeb uz Misiņa vēlēšanos šim nolūkam izmaksā J. Misiņam divi simti (200,—) latus mēnesī. Pēc J. Misiņa nāves dzīvokli no 3 istabām resp. simts divdesmit (120,—) latus atlīdzības mēnesī, pēc pašas izvēles, saņem J. Misiņa sieva Anna Misiņ, dz. Jaunzem, līdz savai miršanai.

P i e z ī m e: pastāvošās Latvijas valūtas kursa krišanas gadījumā jeb pavisam jaunas valūtas ieviešanas gadījumā, J. Misiņam izmaksājamās mūža rentes apmērs nedrīkst būt zem seši tūkstoši (6000,—) zelta franku resp. zelta latu vērtības, un viņam tiesība pieprasīt šīs summas zelta vērtību ejošā valūtā.

§ 3.

Augšminētai bibliotēkai jābūt brīvbibliotēkai un viņai tiek piešķirts nosaukums «Rīgas pilsētas Misiņa bibliotēka», un viņa nav pievienojama kādai citai bibliotēkai. Ja telpas atļaus, Rī-

gas pilsēta var ievietot blakus J. Misiņa bibliotēkai arī kādu citu bibliotēku.

§ 4.

Trešajā pantā minēto bibliotēku Rīgas pilsēta uzņemas pienācīgi ierīkot kā zinātniski-publiksku bibliotēku pilsētas centrā, ar ne mazāk kā vienu kopīgu lasāmu zāli un 3—4 atsevišķiem zinātniskiem studiju kabinetiem. Rīgas pilsēta ievieto bibliotēku ugunsdrošās telpās, pēc iespējas ar ieeju no ielas.

§ 5.

Bibliotēkas uzturēšanai un paplašināšanai Rīgas pilsēta ik gadus noteic summu, un bez tam, ja iespējams, dibina atsevišķu fondu un bibliotēku papildina ar brīveksemplāriem no Latvijā iznākušiem drukas darbiem.

§ 6.

Bibliotēkas iekārtas planam, darbībai un pārvaldei tiek izstrādātas īpašas instrukcijas ar J. Misiņa līdzdarbību.

§ 7.

Rīgas pilsēta patur J. Misiņu par iegūtās bibliotēkas galveno pārzini, bez sevišķa atalgojuma izmaksas par šī amata izpildīšanu, pie kam J. Misiņam netiek liegts izpildīt viņa tagadējo amatu jeb kādu citu algotu posteni.

§ 8.

Ja Rīgas pilsētai rastos iespēja nodibināt Latvijas bibliografisko institūtu, tad tas tiek saistīts ar augšminēto bibliotēku.

§ 9.

Zīmognodokli par šī līguma slēgšanu sedz Rīgas pilsēta viena pati.

§ 10.

Šī līguma oriģināls glabājas Rīgas pilsētas valdē, bet J. Misiņš saņem notāriāli apstiprinātu norakstu.

Nr. 12670.

7. 12. 1925.

Oriģinālu parakstījuši:

Rīgas pilsētas galva: A. Andersons.

Rīgas pilsētas galvas biedrs: V. Sadovskis.

Pilsētas valdes loceklis: J. Aberbergs.

un (kā pārdevējs): J. Misiņš.

Ar šo formālo juridisko aktu galīgi bija noslēgusās Misiņa privātā grāmatkrājuma pārdošanas-pirkšanas lietas, un tas pārgāja pilsētas īpašumā. Bet tā kā principiālā vienošanās faktiski bija pānākta jau 1925. gada augustā, tad bibliotēkas pārņemšana varēja sākties un arī iesākās jau ar 1925. gada 1. septembri. Uz paša Misiņa norādījumu, Rīgas pilsētas valde pārņemšanas vadību uzticēja rakstniekam Kārlim Eglem (Rīgas pilsētas valdes 1925. gada 11. septembra sēdes protokols), dodot viņam par palīdzēm M. Redlichi un H. Vēveri (Rīgas pilsētas valdes 1925. gada 11. septembra un 3. novembra sēdes protokoli).

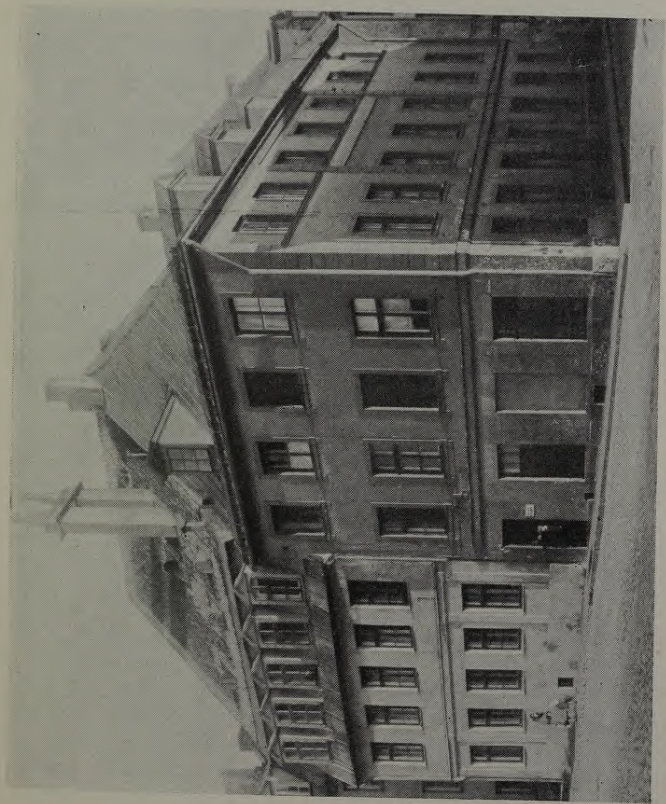
Krājumu pārņemšana vilkās ilgāku laiku; tā notika pakāpeniski, jo reizē ar pārņemšanu vajadzēja

veikt arī grāmatu inventārizāciju un katalogizāciju. Bez tam bija jāapkalpo tai pašā laikā apmeklētāji, kas neatliekamai vajadzībai spiesti ieradās bibliotēkā diezgan lielā skaitā. Pārņemšanas darbus 1927. gada beigās noslēdzot, izrādījās, ka pilsēta saņēmusi no Misiņa kopskaitā 28.000 sējumu, neieskaitot te rokrakstus, skrejlapas, bilžu un citas speciālas kolekcijas, jo tās grāmatu krājumam tika pievienotas vēlāk. Svarīgākais un vērtīgākais pārņemtajā krājumā bija latviskie izdevumi, it īpaši laikraksti un žurnāli un dažādi reti sastopami iespieddarbi. Latvisko drukas izdevumu pilnības ziņā Misiņa krājums bija vienīgais tāds. No visa pārņemtā krājuma apmēram 17.000 bija latviešu, 9000 vācu, 1200 krievu, 140 angļu, 150 franču, 50 sējumu leišu, somu un citās valodās.

4. Rīgas pilsētas īpašumā

Ar bibliotēkas pārņemšanu Rīgas pilsētas īpašumā sākās rūpes par tās pienācīgu novietošānu un izveidošanu. Līdzšinējās šaurajās telpās to atstāt nebija iespējams, jo dažas istabas, ko Misiņš, kā jau augšā aizrādīts, bija iekārtojis sava paša dzīvoklim blakus, bija par daudz grāmatām pieblīvētas, tā kā tur par kārtīgu bibliotēkas uzstādīšanu nebija ko domāt. Bez tam daļa krājumu bija novietota glabāšanā vēl arī citur: Izglītības ministrijā un Valsts statistiskā pārvaldē.

Bibliotēkas novietošānu savā līgumā ar pilsētu Misiņš bija norobežojis ar iekšpilsētas rajonu, piemērinādams tam vēl arī dažus sīkākus norādījumus

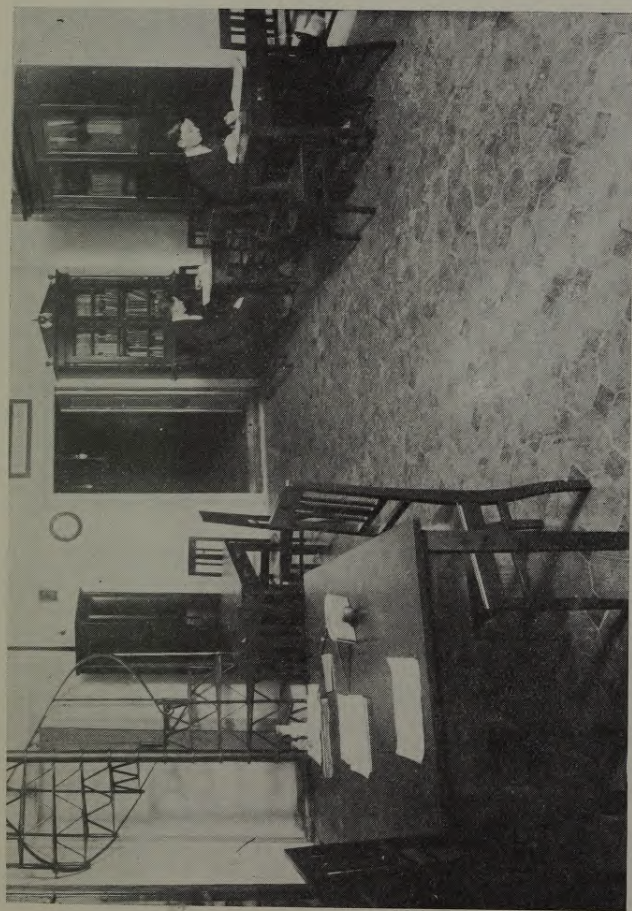

Bibliotēkas ēkas, Torņa un Jēkaba ielas stūrī.

par bibliotēkas ēku. Sakarā ar to bibliotēka tika novietota namā, Torņa ielā 3 (Jēkaba ielā 18), ko pilsēta nesen bija ieguvusi un tagad pārbūvējusi bibliotēkas vajadzībām.

1927. gada jūnija mēneša beigās notika bibliotēkas pārvietošana, tā kā izglītības nodaļas vadītājs pilsētas valdes 1927. gada 12. jūlija sēdē varēja jau ziņot, ka Misiņa bibliotēkas pārvietošana jaunajās telpās, Torņa ielā 3 (Jēkaba ielā 18) 1. jūlijā notiek, un patlaban tur notiek grāmatu sakārtošanas darbi. Šai pašā sēdē, uz izglītības nodaļas priekšlikumu, pilsētas valde apstiprināja par bibliotēkas pastāvīgiem darbiniekiem līdzšinējos: Kārli Egli par pārziņa vietas izpildītāju (par pārzini viņu apstiprināja vēlāk, 1930. gada 21. jūlijā), bet Mai'u Redlichi un Hermini Vēveri — par jaunākām bibliotēkārēm.

Jaunajā ēkā bija iekārtota puslīdz apmierinoša laštava ar divām blakus istabiņām, ko līdz turpmākam varēja izlietot nevien krātuvei, bet arī kā zinātnisku studiju kabinetus, kā to Misiņš līgumā bija paredzējis. Visas šīs telpas atradās ēkas apakšējā stāvā. Ēkas otrā un trešā stāvā tika iekārtota krātuve (4 istabas), sapulču un sēžu istaba un viens kalpotāju dzīvoklis, bet jumta izbūves aizņēma sētnieka dzīvoklis. Ja arī telpas nebija bibliotēkai sevišķi piemērotas, jo ēka šavā laikā bijusi celta dzīvokļiem un veikaljiem, nevis bibliotēkas vajadzībām, tad vismaz pagaidām tās deva iespēju uzstādīt diezgan prāvo grāmatu krājumu, lai bibliotēka varētu uzsākt kārtīgu darbību, ko ieinteresētās aprindas ar nepacietību jau gaidīja.

Skats lasītavā (dienu pirms bibliotēkas atklāšanas).

Bibliotēkas uzstādīšana un pienācīga iekārtošana jaunajās telpās prasīja ilgāku laiku. Tikai 1928. gada februārī visi darbi bija jau tiktāl paveikti, ka bibliotēkas atklāšanu un nodošanu vispārības lietošanā pilnīgi par brīvu pilsētas valde savā 1928. gada 24. februāra sēdē varēja konkrēti pārrunāt, apstiprinot bibliotēkas pārziņa priekšā likto dienu — 2. martu. Bibliotēkas atklāšana tad arī notika šai 2. martā.

Atklāšanas aktā piedalījās: toreiz. izglīt. ministrs prof. A. Tentelis, Rīgas pils. galva Alfreds Andersons, Rīgas pils. izglītības nodaļas vadītājs Jānis Aberbergs, Latvijas universitātes bibliotēkas pārziņis prof. E. Lejnieks, Valsts bibliotēkas direktors M. Stumbergs, Latvju rakstnieku un žurnālistu arodbiedrības priekšnieks Rūdolfs Egle, Latvju grāmatizdevēju un tirgotāju b-bas priekšsēdis J. Rapa, Latvijas bibliotēkāru b-bas pārstāvis V. Caune, literātūrvēsturnieks T. Zeiferts, Rīgas pils. bibliotēku instruktors E. Birznieks-Upītis, bibliotēkāri, rakstnieki, laikrakstu pārstāvji un citi lūgti viesi.

Savā atklāšanas uzrunā Rīgas pilsētas galva A. Andersons izcēla Misiņa mūža darba nozīmi un aizrādīja, ka šis ir vērtīgākais un pilnīgākais l a t v i s k u g r ā m a t u krājums Latvijā, kas tagad tiek nodots vispārības lietošanā un, jācer, tiks plaši izmantots. Viņš pateicās Misiņam par uzticību, kādu tas parādījis Rīgas pilsētai, nododams taisni viņai savu grāmatu krājumu. Pilsēta centīšoties attaisnot uz viņu liktās cerības, papildinādama un veidodama tālāk šo vienīgo, plašāko, nacionālo grāmatkrājumu ne tikai pilsētai, bet visai Latvijai par svētību. — Izglītības ministrs prof. A. Tentelis savā apsveikšanas runā uzsvēra it īpaši Misiņa nopietnību un rūpību darbā,

kas galvenām kārtām guļot arī nupat atklājamās bibliotēkas pamatā. Ministrs izteica prieku, ka bibliotēka nākusi pilsētas gādīgās un drošās rokās. — Pakavēdamies tuvāk pie dažiem Misiņa bibliotēkas iegūšanas un pārņemšanas momentiem, Misiņa nopelnus cildināja arī Rīgas pils. izglītības nodāļas vadītājs J. Aberbergs. Tauta var lepoties ar šo krājumu, kas tiek nodots vispārības lietošanā, viņš teica, un viņa prātis to vienmēr cienīt. Bibliotēka kalpos vispirām kārtām mūsu zinātniekiem, rakstniekiem un kultūrdarbiniekiem pētnieciskiem nolūkiem, bet tajā varēs iegriezties arī katrs, kam interese par mūsu gara dzīvi pagātnē un tagadnē, jo bibliotēka būs vispār ērti pieejama. — Atzinība un prieks par jauno kultūrālo ieguvumu izskanēja tāpat apsveicēju vārdos, ko Bibliotēku padomes uzdevumā teica Latvijas universitātes bibliotēkas pārzinis prof. E. Lejnīks, Latvju rakstnieku un žurnālistu arodbas — priekšnieks Rūdolfs Egle, Valsts bibliotēkas—dir. M. Stumbergs, Latv. grāmatizdevēju un tirgotāju b-bas — priekšsēdis J. Rapa u. c. — Pēc tam bibliotēkas pārzinis Kārlis Egle īsos vārdos iepazīstināja ar bibliotēkas attīstību un pašreizējo stāvokli. Patlaban bibliotēka jaunajās telpās, kur tā tiek atklāta, aizņem ēkas 3 stāvus (kādas 11 istabas). Bibliotēka būs atvērta ik darbdienas no plkst. 12—18. — Beigās garākā runā par savu darbu un sasniegumiem pastāstīja pats bibliotēkas dibinātājs J. Misiņš, izsacīdams pateicību visiem tiem tuviem un tāliem, kas viņu atbalstījuši vienmēr šai krāšanas darbā. Viņš arī iepazīstināja klātesošos ar bibliotēku un sniedza paskaidrojumus, īpaši par bibliotēkā atrodamiem vecākiem un retākiem izdevumiem.

Eij. Rīgas pilsētas galva A. Andersons bibliotēkas atklāšanas dienā saņem no
J. Mišņa grāmatu inventūras sarakstu. Aiz viņiem bibliot. pārzinis K. Egle.

Sakarā ar atklāšanu un nodošanu vispārības lietošanā, jauno Misiņa bibliotēku kā ļoti vērtīgu ieguvumu plaši novērtēja arī žurnāli un laikraksti (Izglītības Min. Mēnešraksts 1928. 3; «Jaunākās Ziņas» 1928. g. 50. un 51.; «Latvis» 1928., 1916., u. c.). Tas pašķīra ceļu ziņām par jauno iestādi plašās aprindās un veicināja tās darbības attīstību pirmajā laikā. Ar šo brīdi sākās bibliotēkas istā svētīgā darbība plašākas vispārības labā, jo nu tā bija ikvienam ērti sasniedzama; tāpat straujā kārtā sāka augt un paplašināties viņas krājumi, kā to rāda še turpmāk pievestās tabulas un diagrammas.

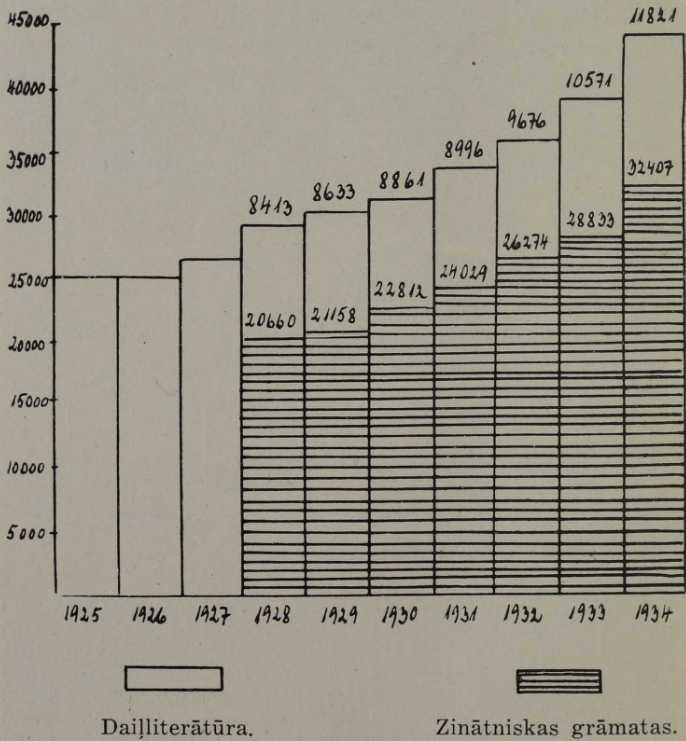
1.

Grāmatu krājums bibliotēkā pa valodām 1925.—1934. gadam.

Gads	Latvju	Vācu	Krievu	Angļu	Franču	Leišu	Somu Igauņu u. c.	Pārējās	Kopā
1925	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1926	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1927	—	—	—	—	—	—	—	—	26365
1928	17770	9668	1202	141	157	48	48	39	29073
1929	18044	9912	1388	144	163	51	48	41	29791
1930	19224	10513	1459	145	181	54	52	45	31673
1931	19762	10911	1822	145	216	58	60	51	33025
1932	21629	11331	2385	161	255	63	63	63	35950
1933	23882	11913	2865	194	317	71	85	77	39404
1934	26695	13319	3196	334	382	95	93	114	44228

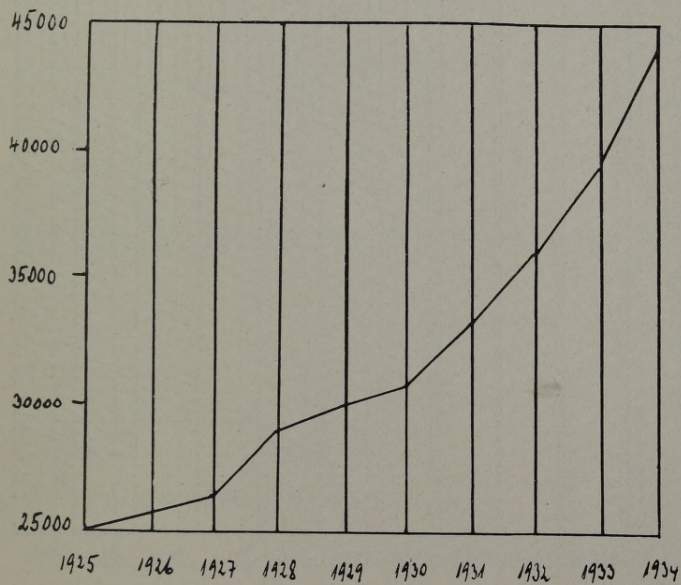
2.

Grāmatu krājums 1925.—1934. g. pa saturam.

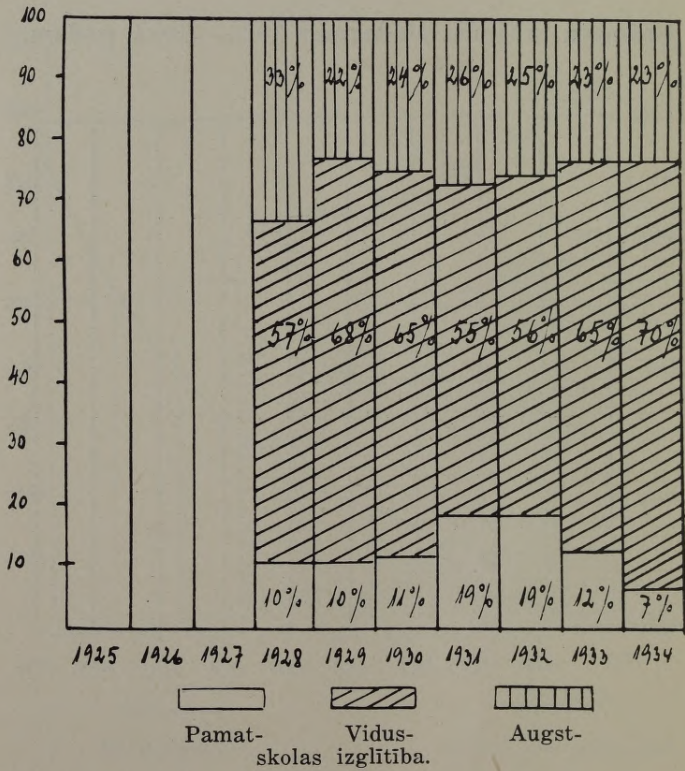
3.

Grāmatu krājuma pieaugums 1925.—1934. gadam.

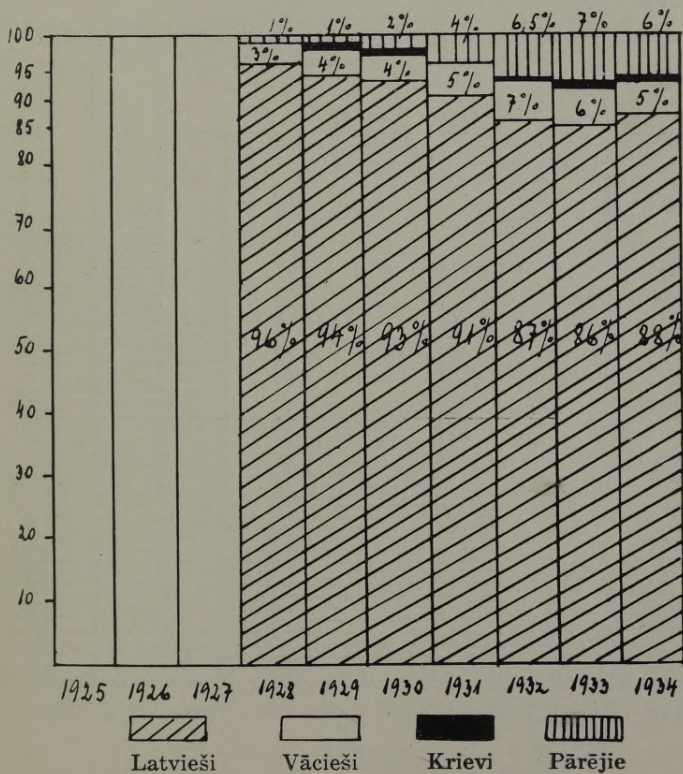
4.

Lasītāji pa izglītībai.

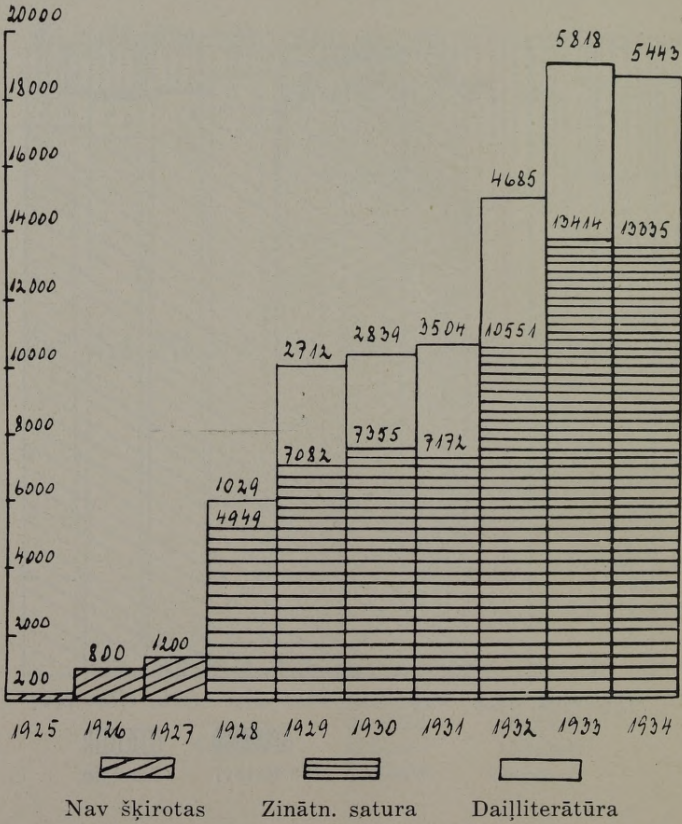

5.

Lasītāji pa tautībām.

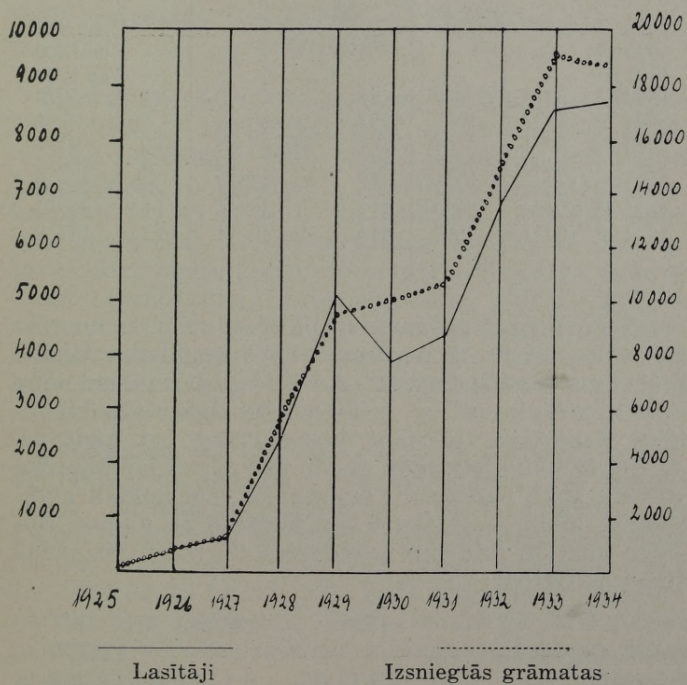

6.

Izsniegto grāmatu skaits pa saturam 1925.—1934.
gadam.

7.

Vispārīgs apmeklētāju un izsniegto grāmatu pieaugums 1925.—1934. gadam.

Izsniegtās grāmatas pa valodām 1925.—1934. g.

Gads	Latvju	Vācu	Krievu	Angļu	Franču	Pārējās	Kopā
1925	—	—	—	—	—	—	ap 200
1926	—	—	—	—	—	—	ap 800
1927	—	—	—	—	—	—	ap 1200
1928	5215	652	84	—	—	27	5978
1929	8177	1322	281	6	5	3	9794
1930	8671	1180	294	14	24	11	10194
1931	9425	1028	200	1	19	3	10676
1932	13337	1577	243	14	57	8	15236
1933	16564	2237	377	5	35	14	19232
1934	16411	1881	415	35	14	22	18778

Rīgas pilsētas pašvaldība pildījusi visus savus pienākumus, kādus tā uzņēmusies, pārņemdamā Misiņa krājumus savā īpašumā. Ar saviem līdzekļiem viņa nevien iekārtojusi un nodevusi šo zinātnisko bibliotēku vispārības lietošanā bez maksas, bet gādājusi un apņēmusies vienmēr gādāt par to, lai bibliotēka stāvētu savu uzdevumu augstumos, šai nolūkā atvēlējama bibliotēkai pienācīgu budžetu ik gadus. Budžeta kārtībā līdz šim paredzētas un izlietas šādas summas (latos):

		1925.	1926.	1927.
Budž. paredzēts	—	—	—	11.795,—
Izlietots	—	2.133,62	8.114,04	14.284,03

	1928.	1929.	1930.
Budž. paredzēts	— 18.186,—	21.457,—	20.007,—
Izlietots	— 16.022,98	19.038,95	19.064,14
	1931.	1932.	1933.
Budž. paredzēts	— 20.036,—	22.197,—	23.522,—
Izlietots	— 18.398,67	21.455,32	23.258,52
	1934.	1935.	
Budž. paredzēts	— 23.530,—	23.631,—	
Izlietots	— 23.490,87	—	

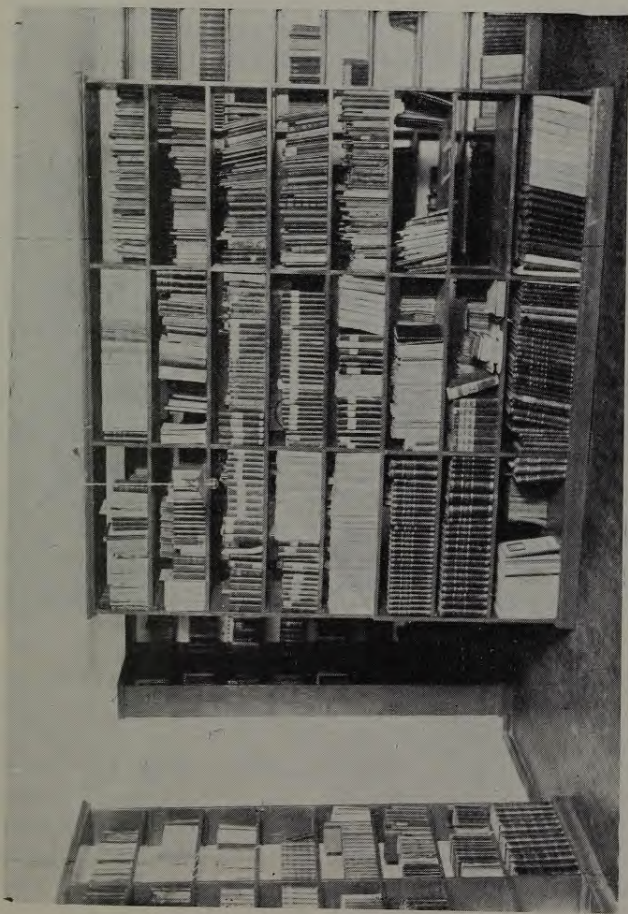
Grāmatu iegādei un iesiešanai no šīm summām izdots: 1927. — Ls 783,90, 1928. — Ls 1.207,78, 1929. — Ls 1.436,06, 1930. — Ls 2.952,02, 1931. — Ls 2.800,48, 1932. — Ls 3.995,66, 1933. — Ls 3.994,61, un 1934. — Ls 4.499,14. Pārējās summas aizgājušas ierīces inventāra iegādei un uzturēšanai, darbinieku algām un vispār bibliotēkas uzturēšanai (apsildīšanai, apgaismošanai, biroja izdevumiem u. c.). Turpretim Misiņam ar līgumu piešķirtā mūža rente, Ls 6.000,— gadā, tāpat lielāki ēkas un telpu remontī, augšā pievestās gadskārtējās budžeta summās nav uzrādīti.

Saprotams, ka visu to ievērojot, attiecīgi augusi arī bibliotēkas vērtība. Viss no Misiņa pilsētas īpašumā pārņemtais krājums tika novērtēts uz Ls 50.723,10, kam tad 1927. un 1928. gadā nāca klāt dāvinājumu un pirkšanas ceļā grāmatas par Ls 4.405,50, tā kā uz 1929. gadu bibliotēkas krājumu vērtība bija sasniegusi jau Ls 55.128,60. Bibliotēkas inventāra vērtības tālākais pieaugums redzams sekojošā pārskatā:

Inventūras apzīmējums	Gads	Bibliotēkas inventūras vērtība latos				
		uz 1. l. bija	nāca klāt	izslēgts	gads	uz 1. l. skaitās
Grāmatas lerice	1929.	55.128.60	3.325.—	—	1930	58.353.60
		6.931.67	945.25	—		7.876.92
Grāmatas lerice	1930.	58.353.60	4.247.—	—	1931	62.600.60
		7.876.92	393.—	704.73		7.565.19
Grāmatas lerice	1931.	62.600.60	4.593.80	—	1932	67.194.40
		7.565.19	474.10	3.40		8.035.89
Grāmatas lerice	1932.	67.194.40	8.101.90	—	1933	75.296.30
		8.035.89	1.158.80	—		9.194.69
Grāmatas lerice	1933.	75.296.30	7.822.35	—	1934	83.118.65
		9.194.69	895.—	—		10.089.69
Grāmatas lerice	1934.	83.118.65	10.335.95	—	1935	93.454.60
		10.089.69	717.—	2.50		10.804.19

Grāmatu inventūras straujais pieaugums sākot ar 1932. gadu izskaidrojams ar to, ka šai 1932. gada 5. martā bibliotēka sāka saņemt tā saukto obligātorisko preses eksemplāru, t. i. pa vienam eksemplāram no visiem Latvijā iespiestiem drukas izdevumiem. Bibliotēkai tas bija liels un svarīgs ieguvums.

Tepat jāatzīmē arī, ka Kultūras fonds 1928. gada 3. aprīlī piešķīra bibliotēkai vienu savu grāmatu komplektu, pavisam 621 grāmatu Ls 2.219,70 vērtībā, vēlāk to papildinādams ar vairākiem zinātniskiem izdevumiem, kas iznākuši Kultūras fonda apgādībā vai ar tā atbalstu. Bibliotēka no savas puses šo komplektu papildinājusi: 1929. — ar 60 sēj. Ls 441,45, 1930. — ar 29 sēj. Ls 51,80, 1931. — ar 24 sēj. Ls 105,—, 1932. — ar 54 sēj. Ls 75,75,

Skats krātuves telpās.

1933. — ar 16 sēj. Ls 32,10 un 1934. — ar 7 sēj. Ls 14,90 vērtībā, tā kā Kultūras fonda komplekta tagadējā vērtība sasniegusi Ls 2.940,70. Šī komplekta grāmatas tiek bez izņēmuma visas izsniegtas lasītājiem arī uz māju, un to sevišķi daudz izmanto vidusskolu jaunatne.

Skats jaunajā lasītavā darba laikā.

Bez šī komplekta bibliotēkas rīcībā kopš 1929. gada atrodas diezgan plaša, tieši skolotājiem un vecākiem domāta Paidagōgiskā bibliotēka, patlaban 1579 sējumi Ls 7.744,80 vērtībā, kuŗu arī lielāko tiesu izmanto ārpus bibliotēkas. Šo speciālo grāmatu kopu, kuŗā atrodami arī paši jaunākie darbi paidagōgiskos jautājumos, jo sevišķi daudz izmanto skolotāji.

Tā Mišņa bibliotēka pēdējos septiņos gados, kopš tā atklāta vispārībai, augusi un plētusies plašumā, cenšamās apmierināt mūsu gara darbinieku prasības un vajadzības pēc iespējas plaši un daudzpusīgi.

Straujais grāmatu krājuma un bibliotēkas dar-

Skats jaunajā lasītavā darba laikā.

bības pieaugums spieda rūpēties par telpu paplašināšanu, jo līdzšinējās palika par šaurām. Tai nolūkā bibliotēkas līdzšinējai ēkai tika pievienots vispirms blakus nams Torņa ielā 5, kuŗu tad pa daļām bibliotēka sāka pārņemt savā rīcībā 1929. gada 19. jūlijā. Pēc nama pārbūves un labojumiem bibliotēkas vajadzībām 1932. gada 25. februārī uz turieni pārvietoja lasītavu, bet 1935. gada sākumā arī

daļu krātuves. Ar šo namu bibliotēkas vajadzībām bija nākušas klāt 8 istabas, no kurām 3 aizņēma lasītava ar darba kabinetiem, 3 krātuve un 2 (ēkas apakšējā stāvā) kalpotāju dzīvokļi. Visumā tā tad tagad bibliotēkas rīcībā jau 22 istabas. Tikai te jāpiezīmē, ka šīs telpas ne piemērotības, ne ērtību un ugunsdrošības ziņā par ideālām un bibliotēkas prasībām noderīgām nav nosaucamas, bet ka pagaidām ar tām jāizlīdzas un jāapmierinās, līdz radīsies iespēja telpu jautājumu pienācīgi un galīgi atrisināt, uzceļot Misiņa bibliotēkai jaunu, speciāli šīs vērtīgās krātuves vajadzībām paredzētu ēku.

Kā jau augšā aizrādīts, bibliotēkas grāmatu krājums jo sevišķi strauji sāka pieaugt pēdējos gados, saņemot ar 1932. gadu pa eksemplāram no visiem drukas izdevumiem Latvijā. Ienāk diezgan daudz dažādu izdevumu arī dāvinājumu ceļā, tāpat tie tiek iegādāti no budžetā šim nolūkam paredzētām summām, īpašu vērību piegriežot rakstiem par Latviju un latviešiem (lettica). Līdztekus drukas izdevumiem jāatzīmē latviešu rakstnieku un zinātnieku rokraksti, kas sastāda īpašu nodaļu. No tiem līdz 1935. gadam apstrādāti (inventārizēti, katalogizēti un novietoti) 1230 numuru, visumā ap 50.000 lapas puses. Taču lielais vairums vēl gaida savu apstrādāšanas kārtu. Rokrakstu krājumos jāatzīmē it sevišķi veseli archīvi, piemēram: brāļu Kaudzīšu, J. Lautenbacha, Fr. Veinberga, Teodora Zeiferta, Juŗa Kalniņa-Prātkopja, J. Kārsteņa, Augusta Deglava u. c., pie kam tajos sevišķi daudz vēstuļu un dažādu dokumentu. Galīgā apstrādājumā tie dos ap 50.000 lapas pušu, tā kā patlaban bibliotēkas rokrakstu krājumu var vērtēt uz 100.000

lapas pusēm. Blakus rokrakstiem bibliotēkā atrodas arī bagāta ģimētņu un dažādu skatu kolekcija.

Bibliotēkas darbībai attīstoties un paplašinoties, vajadzēja papildināt arī darbinieku skaitu. Tālāk līdzšinējiem trim 1931. gada 10. februārī pievienoja vienu pagaidu darbinieku, kas strādāja ar pārtraukumiem līdz 1932. gada 13. septembrim, kad pilsētas valde to ieskaitīja štatā, papildinādama Misiņa bibliotēkas štatus ar ceturto pastāvīgo darbinieku. Bet lasītāju apkalpošana un it sevišķi bibliotēkas iekšējo darbu daudzums prasīja vēl vairāk darba roku. Ar 1933. gada 20. martu tad tika pieņemts jauns papildu darbinieks. Šo personālo sastāvu, Rīgas pilsētas izglītības valdes priekšnieka A. Vičā ieteiktu, Rīgas pilsētas galva H. Celmiņš apstiprināja arī 1934. gada 15. maijā atjaunotā Latvijā. Tādā kārtā, pēc vispārējas Rīgas pilsētas darbinieku štatu pārkārtošanas 1934. gada rudenī, Misiņa bibliotēkā darbojas divi štata darbinieki (pārzinis un viņa palīgs), divi brīva līguma darbinieki (jaunākie bibliotekāri) un viens papildu darbinieks. Bez tam bibliotēkas telpu apkopšanai un apkalpošanai garderobiste, kalpotāja un sētniece.

Visas augšā pievestās ziņas tabulās un diagrammās (23.—30. lap. pusei) noslēdzas ar 1934. gadu. Bibliotēkas darbība un sastāvs 1935. gada pirmā pusē, t. i. pēdējos sešos mēnešos izteicas sekojošos skaitļos.

1. Grāmatu krājums bibliotēkā

1935. g. 1. I	1935. g. 1. I — 30. VI nācis klāt	1935. g. 1. VII
44228	1819	46047

2. Lasītāji

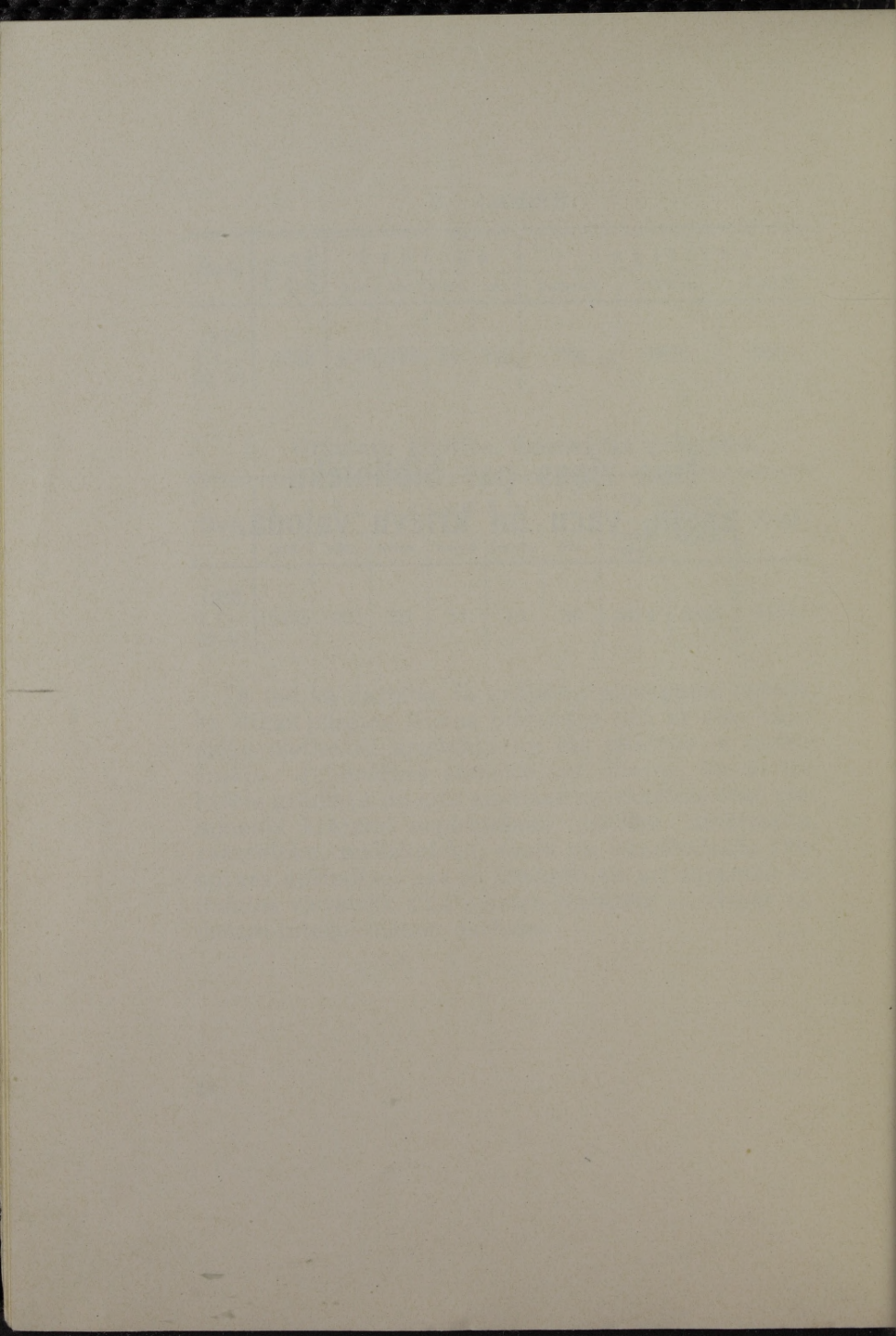
Gads	Visp. apm. skaits	T a u t ī b a				I z g l ī t ī b a		
		latv.	vāc.	kriev.	pār.	pamatsk.	vidussk.	augstsk.
1935. 1. I — 30. VI	4922	4364	220	56	282	286	3670	966

3. Grāmatu kustība. Izsniegtas grāmatas.

Gads	P a v a l o d ā m						P a s a t u r a m		Kopā
	latv.	vāc.	kriev.	angļu	franču	pār.	zinātn. raksti	daļlīt.	
1935. 1. I — 30. VI	10465	1065	221	14	10	39	8474	3340	11814

Tā tad kā darbība, tā krājumu pieaugums norāda, ka Rīgas pilsētas Mišņa bibliotēka tiek ar visu vajadzīgo pietiekoši apgādāta un tās nākotne ir nodrošināta. Bibliotēkas apmeklējumi liecina, ka šie uzkrātie grāmatu un citu zinātnes un rakstniecības pieminekļu krājumi nepieciešami plašām zinātnieku, rakstnieku, mākslinieku, skolu un akadēmiskās jaunatnes aprindām, kas to izmanto un arī turpmāk izmantos visvairāk zinātniskām studijām — vispār radošam intelektuālam darbam.

Īsas ziņas par bibliotēku
angļu, vācu un krievu valodā.

1. Summary of Information about the Library

The present Rīgas pilsētas Mišņa bibliotēka (The Municipal Misinsh-library of Riga) has been based on the store of books and other literary monuments hoarded up during more than forty years by the bibliographer Jānis Misinsh. Having received a licence, signed on the 19th (7th) September, 1885, by the Governor of Vidzeme, Misinsh arranged a library for private use in his father's house «Krāces», in the parish of Tirza. So the 19th (7th) September, 1885, is to be considered as the day of the foundation of the library. Misinsh's aim was not the library itself, but the collection of books. Being born on the 25th (13th) April, 1862, in «Krāces» of Tirza, Misinsh began already in his early youth to store up books. To this task he remained faithful throughout his lifetime. He was so successful in collecting up books for his private library, that he managed to gather up everything printed in Latvian, beginning with the oldest up to the latest period. From 1885 till 1892 this store of books, as his private library, was situated in «Krāces», in the parish of Tirza, from 1892 till 1906 in Lejasciems, and lastly, from 1906 till 1925 in Riga. Lately his store of books has become well known by the intelligent Latvian people, and it has been widely used. At the beginning there

had been in «Krāces» about five hundred books. This store had later on amounted to more than twenty-five thousand volumes. Besides, separate collections of manuscripts, pictures and other literary historical materials were extensive.

In the time of war and revolutions Misinsh managed to keep his library safe by placing it packed up in boxes in the cellar of an asylum.

In the year 1925 this private library of Misinsh was bought up by the Municipality of Riga, twenty thousand Lats being paid at once, and by the contract, signed on the 7th December, 1925, (see page 12—15) promising to give him a pension of six thousand Lats a year as well as a free flat, the Municipality promised to arrange and continue this library under the name of «Rīgas pilsētas Mišina bibliotēka» (The Municipal Misinsh-library of Riga).

The directorship of the work of the taking over of the book store and later on of the library was entrusted by the Municipal Council of Riga to the writer Kārlis Egle, a person, to whose choice Misinsh himself had pointed. In 1930 he was appointed director of the library. The taking over was finished in 1927, when it could be seen, that the Municipality of Riga had received from Misinsh twenty-eight thousand volumes, extensive collections of manuscripts, pictures etc. In this store of particular value were the Latvian editions, especially the newspapers and magazines. From all the store about 17.000 were in Latvian, 9000 in German, 1200 in Russian, 140 in English, 150 in French, 50 in Lithuanian, Finnish and other languages, the total of the books being estimated at Ls 50.783,10.

From 1925 till 1927 the library remained at 25 Skolas iela, but in June of the year 1927 it removed to a house at 3 Torņa iela, (on the corner of Jēkaba iela), specially arranged for that purpose. On the 2nd March, 1928, it was opened for public use.

As is seen from the tables and diagrams of the summary (see page 23—30), with the opening, the work of the library quickly developed and its store of books increased. After obtaining possession of the stores of books of Misinsh, the Municipality of Riga carried out all the obligations imposed upon itself. Financial means for the equipment of the library were given by the Municipality. This scientific library was opened to the public without any charge for its use. It was agreed that every year a due amount of money would be assigned for the further development and upkeep of this library. According to the budget the sums allowed (see page 31—32, the sums shown in lats) have been used, the value of the inventory of the library has increased (see page 32).

Since the 5th March, 1932, the library has received a copy of every printed work published in Latvia. This is a great acquisition to the library. In 1928 the library received from the «Kultūras Fonds» a present of 811 volumes valued at Ls 2.940,70. In 1929 from the Municipality of Riga a pedagogical library of 1579 volumes valued at Ls 7.744,80 was allotted to it. Besides the printed editions in the library, already mentioned, there is a large collection of manuscripts of Latvian writers, of which up to the year 1935, 1230 numbers have been taken stock of, catalogued and arranged,

50.000 pages in all. There is still as much material to be worked at, that will again give about 50.000 pages. So on the whole, in the library there are already about one hundred thousand pages of manuscripts. In this store there are many letters and other documents of great importance.

The collection of the library is being supplemented in three ways: (1) by presents, (2) by receiving one copy from every new publication in Latvia, and (3) by buying everything needed, the means for which being allowed by the budget, special attention being given to works about Latvia and the latvians. All that increases the library considerably every year. So in 1934, 4824 volumes were added at the value of Ls 10.335,95.

With the growth of the store of the library, a need for more spacious rooms arose. In 1932 the adjoining house at 5 Torņa iela was joined to the house hitherto occupied. On the 25. February of the same year the new reading-room was removed there, the old one being left as a store-room, but in the beginning of 1935 even some store-rooms were removed to the new premises. At present the library has twenty-two rooms.

With the growth of the work of the library, the number of its workers has increased too. Instead of three that did the work of the taking over of the library, later on, after the rearrangement of the staff workers of the Municipality of Riga, in 1934, in the library under the guidance of the director Kārlis Egle, there is still another permanent staff worker (the assistant of the director), two private

contract workers (the junior librarians), one supplementary worker, and three caretakers.

All the above given information of the tables (see page 23—30) is being closed up with the year 1934. The work of the library and its store of the first half of 1935, i. e. of the last six months, see page 37—38.

The vast number of readers proves, that the stores of books and other scientific and literary works are necessary for the scientists, writers, artists, pupils and university students, that make use of it now and will in future use it for their scientific studies — for their productive intellectual work on the whole.

2. Kurze Übersicht über die Bibliothek

Den Grundstock der jetzigen Rīgas pilsētas Mišins bibliotēka (Rigaer städtische Missin-Bibliothek) bildet eine Sammlung von Büchern und anderen Literaturerzeugnissen, die der Bibliophile Jānis Mišinsch in mehr als 40 Jahren zusammengetragen hat. Nach Erhalt der erforderlichen, vom damaligen livländischen Gouverneur zu unterzeichnenden Erlaubnis vom 7. (19.) September 1885, richtete Mišinsch in seinem Vaterhaus Krāces im Tirsenschen Kirchspiel eine private Lesebücherei ein. Mithin ist der 7. (19.) September auch als Gründungstag der Bibliothek anzusehen. Für Mišinsch war jedoch die Lesebücherei nicht die Hauptsache: er sah seine Lebensaufgabe im B ü c h e r s a m m e l n. Ge-

boren am 25. April 1862 in Krāces, Kirchspiel Tirza (Tirsen), begann Missinsch schon in früher Jugend mit dem Sammeln von Büchern und ist dieser Aufgabe sein Leben hindurch treu geblieben. Auf diese Weise ist es ihm gelungen, in seiner Privatbibliothek in grosser Vollständigkeit alles zusammen zu tragen, was lettisch gedruckt worden ist von den ersten Anfängen bis in die allerjüngste Zeit. Diese Sammlung bestand als seine Privatbibliothek in Krāces von 1885 bis 1892, in Lejasciems (Aahof) von 1892 bis 1906 und in Riga von 1906 bis 1925. In der letzten Zeit war Missinsch's Sammlung in lettischen intellektuellen Kreisen bereits wohl bekannt und wurde auch rege ausgenutzt. In Krāces mit ca. 500 Bänden begonnen, war die Bibliothek schliesslich auf mehr als 25.000 Bände angewachsen. Ausserdem war noch eine reiche Handschriften- und Bildersammlung u. a. literaturgeschichtliche Material vorhanden.

Es gelang Missinsch, die Bibliothek auch durch die Kriegs- und Revolutionszeiten hindurchzuretten und zu erhalten, indem er sie, in Kisten verpackt, in den Kellerräumen eines Altersheims untergebracht hatte. Im Jahre 1925 kaufte die Stadt Riga Missinsch's Privatbibliothek. Sie zahlte ihm dafür einmalig Ls 20.000 und verpflichtete sich im Vertrag vom 7. Dezember 1925 (s. S. 12—15), ihm bis an sein Lebensende eine jährliche Pension in Höhe von Ls 6000,— auszuzahlen und ihm freie Wohnung zu geben. Desgleichen verpflichtete sich die Stadt, die Bibliothek unter dem Namen Rīgas pilsētas Mišņa bibliotēka (Rigaer städtische Missin-Bibliothek) aufzustellen und zu

unterhalten. Die Uebernahme durch die Stadt begann am 1. September 1925. Mit der Leitung der hierzu erforderlichen Arbeiten, späterhin auch mit der Leitung der Bibliothek selbst, betraute die Stadt auf Missinsch's Ersuchen hin den Schriftsteller Kārlis Egle, der im Jahre 1930 als Bibliotheksdirektor bestätigt wurde. Als die Uebernahme im Jahre 1925 abgeschlossen war, konnte festgestellt werden, dass die Stadt von Missinsch insgesamt 28.000 Bände und eine reiche Sammlung von Handschriften, Bildern u. s. w. erhalten hatte. Der Hauptwert lag in den lettischen Druckerzeugnissen, insbesondere den Zeitungen und Zeitschriften. Insgesamt umfasste die Bibliothek rund 17.000 lettische, 9000 deutsche, 1200 russische, 140 englische, 150 französische, 50 litauische, finnische und anderssprachige Bände im Gesamtwert von Ls 50.783,10.

Von 1925—1927 blieb die Bibliothek in ihren bisherigen Räumen, Skolas ielā (Schulenstr.) 25 und wurde dann im Juni 1927 in ein eigens für die Bibliothek hergerichtetes Haus in der Torņa ielā (Turmstr.) 3 (Ecke Jēkaba, Jakobstr.) übergeführt, wo sie am 2. März 1928 der öffentlichen Benutzung übergeben wurde.

Wie aus den Tabellen und Diagrammen ersichtlich ist (s. S. 23—30), begann für die Bibliothek mit der Eröffnung eine Zeit raschen Aufstiegs, sowohl hinsichtlich der Besucherzahl als auch des Bücherzuwachses.

Die Verwaltung der Stadt Riga kam allen Verpflichtungen nach, die sie beim Erwerb der Missin-

schen Sammlung übernommen hatte. Sie richtete diese wissenschaftliche Bibliothek aus ihren Mitteln ein und übergab sie der Öffentlichkeit zu unentgeltlicher Benutzung; sie sorgte auch durch ein jährliches angemessenes Budget für ihren ferneren Unterhalt und Ausbau. Es sind bisher recht beträchtliche Summen etatmässig vorgesehen und verwertet worden (s. S. 31—32, die Zahlen verstehen sich in Lats); dadurch erhöhte sich auch der Wert des Bibliotheks-Inventars (s. S. 32, ebenfalls in Lats).

Seit dem 5. März 1932 erhält die Bibliothek von sämtlichen in Lettland erscheinenden Druckarbeiten ein gesetzliches Pflichtexemplar, was für die Bibliothek von wesentlicher Bedeutung ist.

Im Jahre 1928 wurde der Bibliothek vom Kulturfond eine späterhin noch mehrfach ergänzte Bücherauswahl von 811 Bänden im Wert von Ls 2.940,70 zugeteilt. Ferner befindet sich seit 1929 in ihrer Verwaltung eine pädagogische Bibliothek mit 1579 Bänden im Werte von Ls 7.744,80.

Neben den Druckwerken besteht, wie schon erwähnt wurde, eine reiche Handschriftensammlung lettischer Schriftsteller, in der bis zum Jahre 1935 1230 Nummern mit zusammen 50.000 Seiten bearbeitet, d. h. inventarisiert, katalogisiert und eingestellt waren. Ungefähr ebensoviel befindet sich noch in unbearbeitetem Zustande, so dass die Bibliothek insgesamt über einen Handschriftenbestand von ca. 100.000 Seiten verfügen dürfte. Unter diesen Handschriften be-

finden sich viele Briefe und Dokumente von bedeutendem Wert.

Der Bestandzuwachs der Bibliothek erfolgt auf dreifache Weise: 1) durch Geschenk, 2) durch Empfang je eines Exemplars aller in Lettland herauskommenden Neuerscheinungen (Pflichtexemplar) und 3) durch Ankauf alles Erforderlichen durch die zu diesem Zwecke budgetmässig bereitgestellten Mittel, wobei den Schriften über Lettland und die Letten besondere Beachtung geschenkt wird. Alles zusammen ergibt einen recht beträchtlichen jährlichen Zuwachs, der z. B. im Jahr 1934 4824 Bände im Werte von Ls 10.335,95 betrug.

Mit dem Anwachsen der Bibliothek mussten auch die Räume erweitert werden. Es wurde daher dem bisherigen Gebäude im Jahre 1932 das Nebenhaus in der *Torna ielā* (Turmstr.) 5 angefügt, wohin am 25. Februar desselben Jahres der Lesesaal verlegt wurde, während der frühere als Magazin verwendet werden konnte. 1935 ist auch ein Teil des Magazins ins neue Gebäude übergeführt worden. Zur Zeit stehen der Bibliothek 22 Zimmer zur Verfügung.

Die rasche Zunahme der laufenden Arbeit erforderte auch eine Vergrößerung des Beamtenetats. Anstelle von 3 Beamten, die die Arbeiten der Übernahme bewerkstelligt hatten, arbeiten zur Zeit gemäss der neuen Beamtenordnung der Stadt Riga vom Jahre 1934 unter der Leitung des Direktors *Kārlis Egle* noch ein etatmässiger Beamter (Gehilfe des Direktors), 2 auf Grund freien Vertrags angestellte Beamte (jüngere Bibliothekare), ein Ergänzungsbeamter und drei untere Beamte.

Alle oben angeführten Daten in den Tabellen schliessen mit dem Jahr 1934. Ueber die Tätigkeit der Bibliothek in der ersten Hälfte des Jahres 1935, d. h. in den letzten 6 Monaten, s. S. 37—38.

3. Краткия сведения о библиотеке

В основу теперешней Рижской городской библиотеки имени Мисиня (Rīgas pils. Misiņa bibliotēka) положена коллекция книг и других печатных изданий и рукописей, которую Янис Мисиньш собрал в течении 40 лет. Получив Лифляндским губернатором 19. (7.) сентября 1885. года подписанное разрешение, Мисиньш открыл на хуторе своих родителей Крацес, Тирзенской волости, частную библиотеку-читальню. Таким образом днем основания теперешней Рижской городской библиотеки имени Мисиня считается 19. (7.) сентября 1885. года. Главной целью своей жизни Мисиньш с юных лет ставил коллекционирование книг и других печатных и рукописных памятников науки, литературы и искусства. Родившись 25. (13.) апреля 1862. года на хуторе Крацес, Тирзенской волости, Мисиньш коллекционирование начал в ранней молодости. Благодаря этому, ему в долголетней своей жизни удалось собрать в своей коллекции почти все, что в печатном виде появилось на латышском языке. Эта коллекция, правильнее — его частная библиотека, существовала в усадьбе Крацес, Тирзенской волости, с 1885.—1892., в местечке Леясцемс (Аагоф) 1892.—1906. и в гор. Риге 1906.—1925. год. В последние года коллекция Ми-

синя пользовалась уже широкой известностью в кругах латышской интеллигенции. От 500 томов, сколько насчитывалось в первых годах в усадьбе Крацес, в Риге она превзошла уже 25.000 томов, не включая туда рукописей, картин и других специальных коллекций. В 1925. году библиотеку Мисиня купила Рижская городская управа, заплатив ему за нее Ls 20.000,— и назначив кроме того, согласно 7. декабря 1925. года подписанному договору, ежегодную пожизненную пенсию в Ls 6000,— при готовой квартире. При этом Рижская городская управа обязалась надлежаще оборудовать и содержать эту библиотеку имени Мисиня (Rīgas pils. Misiņa bibliotēka). Руководство переемом коллекции Мисиня, начиная переем 1. сентября 1925. года, а потом и руководство организацией новой библиотеки Рижская городская управа доверила писателю Карлу Эглэ, назначив в 1930. году его же директором новой библиотеки. Кончая в 1927. году переем, оказалось, что город получил от Мисиня 28.000 томов, не считая рукописей, картин и пр. специальных ценностей коллекции. Особенно ценным нужно отметить издания на латышском языке, в частности газеты и журналы, из коих многие сохранились только в этой коллекции. От всей коллекции около 17.000 томов было на латышском, 9000 — на немецком, 1200 — на русском, 140 — на английском, 150 — на французском, а 50 — на литовском, эстонском, финском и др. языках, оцененных в Ls 50.783,10 в общем.

От 1925.—1927. г. новая библиотека осталась в том же помещении, Skolas ielā 25, где находилась с 1919. года, а в июне 1927. года библиотека была

перемещена в специально для сего книгохранилища отведенное здание, Torņa ielā 3 (Jēkaba ielā 18), где 2. марта 1928. года была передана для безвозмездного пользования публике.

С открытием библиотеки началась интенсивная работа и прирост библиотеки, как это показывают в сем отчете помещенные диаграммы и таблицы (см. 23—30 стр.) Рижская городская управа в точности исполняла свои обязанности по отношению к библиотеке, отпуская ежегодно для содержания библиотеки в бюджетном порядке надлежащая суммы. Таким образом до сих пор для библиотеки были назначены и израсходованы определенные суммы (см. 31—32 стр.), так что с года на год растет и общая ценность библиотеки (см. 32. стр.).

Начиная с 5-го марта 1932. года библиотека получает по одному экземпляру от всех печатных изданий, печатающихся в Латвии. С 1928. года в пользовании библиотеки находится один комплект книг, полученный от Культурного фонда, всего 811 томов ценою в Ls 2.940,30, а с 1929. года — Педагогическая библиотека, 1579 томов ценою в Ls 7.744,80. В библиотеке также собрано значительное количество рукописей латышских писателей. До сих пор собранных рукописей, от коих на 1935. год обработана приблизительно половина, в общем можно считать около 100.000 страниц. В коллекции рукописей очень много писем и ценных документов.

Инвентарь библиотеки пополняется: 1) пожертвованиями, 2) получая по одному экземпляру от каждого в Латвии отпечатанного издания и 3) по-

купая все нужное на суммы, отпущенные для этой цели Рижской городской управой в бюджетном порядке. В течении последнего 1934. года таким образом поступило в библиотеку 4824 тома, ценою в Ls 10.335,95 в общем.

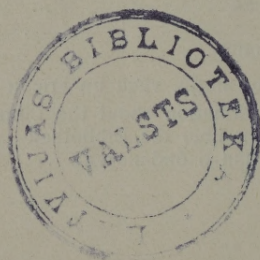
Прирост библиотеки скоро принудил подумать о расширении помещения. Для этой цели в 1932. году было присоединено и отремонтировано второе здание Тога ielā 5, рядом, куда 25. февраля того же 1932. года была перемещена читальня, а в начале 1935. года и часть книгохранилища. В 1935. году в пользовании библиотеки таким образом оказались уже 22 комнаты.

Увеличен также и состав персонала библиотеки. Вместо трех, работавших до сих пор, с 1934. года под руководством директора Карла Эглэ работают — его помощник, два младших библиотекаря, один кандидат и трое служителей.

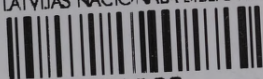
Faint, illegible text, possibly bleed-through from the reverse side of the page.

Saturs.

	Lp.
1. Sākums	3
2. Krācēs un Lejasciemā	6
3. Rīgā	9
4. Rīgas pilsētas īpašumā	16
Isas ziņas par bibliotēku angļu, vācu un krievu valodā	39
1. Summary of Information about the Library	41
2. Kurze Uebersicht über die Bibliothek	45
3. Краткия сведения о библиотеке	50

LATVIJAS NACIONĀLA BIBLIOTĒKA

0305031328

2557

16 SEP 1935